

Dabas aizsardzības pārvalde

Baznīcas iela 7, Sigulda, LV-2150, tālr. 67509545, fakss 67509544, e-pasts daba@daba.gov.lv

29.11.2018.

Informācija medijiem

Izbūvēti inovatīvi kūdras dambji dabas lieguma "Laugas purvs" saglabāšanai ilgtermiņā

Lai nodrošinātu dabas lieguma "Laugas purvs" (Eiropas nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija *Natura 2000*) saglabāšanu ilgtermiņā un nozīmīgo purva biotopu atjaunošanos vairāk nekā 300 ha platībā, Dabas aizsardzības pārvaldes īstenotā projekta LIFE REstore ietvaros uz vēsturiski izveidotajiem kūdras ieguves lauku notekgrāvjiem Laugas purvā izbūvēti inovatīvi kūdras dambji, kas pirmo reizi Latvijā aprīkoti ar sistēmu ūdens līmeņa augstuma regulēšanai.

Darbi veikti, lai praksē pārbaudītu kūdras ieguves ietekmētas teritorijas dabiskās vides atjaunošanas iespējas – renaturalizāciju, šajā gadījumā ilgtermiņā stabilizējot ūdens līmeni. Projekts LIFE REstore izvērtē Latvijas apstākļiem piemērotākos degradētu kūdrāju rekultivācijas veidus, lai sagatavotu rekomendācijas kūdrāju ilgtspējīgai apsaimniekošanai.

Laugas purvs atrodas Limbažu un Krimuldas novados, un tā centrālajā daļā izveidots dabas liegums "Laugas purvs", kas iekļauts Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju *Natura 2000* tīklā. Laugas purva rietumu un dienvidrietumu daļā tiek veikta kūdras ieguve, un purvā ierīkota notekgrāvju sistēma, lai to nosusinātu, kas negatīvi ietekmē dabas lieguma centrālā ezera - Višežera - ūdens līmeni un tam piegulošos purva biotopus – ezera krasti sākuši pazemināties un nosusināties, kūdras virsma ir sablīvējusies, teritorija pastiprināti aizaug ar priedēm un vērojama arī īpašo purva sūnu, kas veido kūdru, – sfagnu – atmiršana. Tāpat blakus dabiskajam purvam norisinās lielo dzērveņu rūpnieciska ražošana, kam nepieciešams atšķirīgs ūdens līmenis.

Lai nodrošinātu gan saimnieciskās darbības, gan dabas aizsardzības interešu veiksmīgu līdzāspastāvēšanu vienā purvā, projekta LIFE REstore ietvaros izbūvēti trīs inovatīvi kūdras dambji uz notekgrāvjiem gar dabas liegumu, lai ilgtermiņā nodrošinātu dabas lieguma "Laugas purvs" dabas vērtību saglabāšanu, nodrošinātu nemainīgu ūdens līmeni dabas lieguma centrālajā ezerā Višezerā un veicinātu īpaši aizsargājamo purva biotopu atjaunošanos dabas liegumā 309 ha platībā, tādējādi novēršot potenciālos draudus Višežera un visa Laugas purva ekosistēmas dabiskajai attīstībai.

Inovatīvi kūdras dambji

Novembrī izbūvēti kūdras dambji uz meliorācijas grāvjiem, kas savienoti ar Višezeru, lai nodrošinātu ūdens līmeni ezerā tādu, kāds tas bija savulaik pirms notekgrāvju izveides. Dambju būvniecībā pirmo reizi Latvijā izmantota inovatīva sistēma ar pārtecēm, kas ļauj regulēt ūdens līmeņa augstumu dabas lieguma teritorijā, tāpat dambji aprīkoti ar pretaizsērēšanas sietiem, atvairbrusu aizsardzībai pret ledu un risinājumiem ūdens enerģijas dzēšanai, lai mazinātu risku aizskalot dambja būvniecībā izmantoto kūdru. Dambju virspuse un nogāzes nostiprinātas, lai mazinātu erozijas procesus, un virspuse pārklāta ar noņemto purva veģetācijas virskārtu, tādējādi būtiski samazinot laiku, kurā dambji iekļausies purva dabiskajā vidē.

"Šie būvdarbi bija izaicinājums ne vien specifiskās norises vietas dēļ – darbi purvā vienmēr ir tehniski sarežģītāki nekā citviet, bet arī tāpēc, ka iepriekš Latvijā nav veidoti kūdras aizsprosti uz

meliorācijas grāvjiem, kas ļauj regulēt ūdens līmeņa augstumu," skaidro būvdarbu veicējs Gints Šusts, SIA "E Būvradība".

"Jāpiebilst, ka šo inovatīvo, regulējamo kūdras dambju būvniecība, kas ļaus pārņemt LIFE REstore pieredzi citos dabas apsaimniekošanas projektos Latvijā, veikta saskaņā ar LIFE REstore izstrādāto dabas aizsardzības plānu dabas liegumam "Laugas purvs", kas ir arī pirmais dabas aizsardzības plāns Latvijā, kurā ietverts degradētu kūdrāju ekosistēmu pakalpojumu novērtējums – atspoguļota teritorijas nodrošināto apgādes, regulācijas un kultūras pakalpojumu kvalitāte un teritorijas potenciāls nākotnē," norāda LIFE REstore vadītāja Ieva Saleniece, Dabas aizsardzības pārvalde.

Hidroloģiskais monitorings

Pirms dambju būvniecības Laugas purvā veikta visaptveroša hidroloģiskā un hidroģeoloģiskā izpēte. Pētītas virszemes un pazemes ūdens plūsmas, modelēta gruntsūdens izmaiņu ietekme, lai noteiktu nepieciešamo hidroloģisko līmeni, lai degradētajās dabas lieguma daļās atjaunotos dabiska purva veģetācija. Tāpat ierīkota hidroloģiskā monitoringa sistēma, kas ļaus sekot Laugas purva hidroloģiskajam stāvoklim ne tikai projekta īstenošanas gaitā, bet arī 10 gadus pēc dambju būvniecības.

Par dabas liegumu "Laugas purvs"

Dabas liegums "Laugas purvs" izveidots 1999.gadā 740 ha platībā retu, īpaši aizsargājamo putnu sugu un purva biotopu aizsardzībai. Šis dabas liegums iekļauts Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju *Natura 2000* tīklā. Dabas lieguma lielāko daļu veido izcilas kvalitātes augstais jeb sūnu purvs ar diviem lielākiem purva ezeriem – Višezeru un Lodes ezeru – un nelieliem purva ezeriņiem un akačiem. Īpaša dabas vērtība ir purva upīte Viršupe, kas līkumo pa purvu, brīžiem pazūdot zem kūdras slāņa - šādas purva upītes Latvijā ir liels retums. Laugas purva veidošanās sākusies pirms aptuveni 12 000 gadu, aizaugot ezeram, purva vidējais kūdras slāņa biezums ir 3,5 m, bet vietām tas sasniedz pat 8 m biezumu.

Par LIFE REstore pētītajiem bijušo kūdras ieguves lauku turpmākas izmantošanas veidiem

Renaturalizācija jeb atgriešana dabai, atjaunojot un sabilizējot hidroloģisko režīmu, ir tikai viens no bijušo kūdras ieguves lauku turpmākas izmantošanas veidiem. LIFE REstore novērtē Latvijas apstākļiem piemērotākos degradētu kūdrāju rekultivācijas veidus - renaturālizācija, kokaudžu stādījumi biomasas ražošanai, ogulāju audzēšana, aramzemes ierīkošana lauksaimniecības kultūru audzēšanai, paludikultūru audzēšana - purva augu audzēšana biomasas ražošanai, ūdenskrātuvju izveide, ilggadīgo zālāju ierīkošana. Daļa no šiem rekultivācijas veidiem tiek ieviesti un pārbaudīti vairākās projekta izmēģinājumu teritorijās. LIFE REstore sniegs rekomendācijas bijušo kūdras ieguves lauku ilgtspējīgai apsaimniekošanai Latvijā. Šīs rekomendācijas varēs iekļaut vides aizsardzības politikas plānošanas dokumentos.

Projektu "Degradēto purvu atbildīga apsaimniekošana un ilgtspējīga izmantošana Latvijā" (LIFE REstore, LIFE14 CCM/LV/001103) no 2015. gada 1. septembra līdz 2019. gada 31. augustam īsteno Dabas aizsardzības pārvalde sadarbībā ar biedrību "Baltijas krasti", Latvijas Valsts mežzinātnes institūtu "Silava" un Latvijas Kūdras asociāciju ar Eiropas Savienības LIFE programmas un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācijas finansiālu atbalstu. Vairāk informācijas: restore.daba.gov.lv.

Informāciju sagatavoja: Anda Zālmane, Dabas aizsardzības pārvaldes projekta LIFE REstore sabiedrisko attiecību speciāliste, tālrunis: 26539348, anda.zalmane@daba.gov.lv